Grigore Constantinescu

Comuna

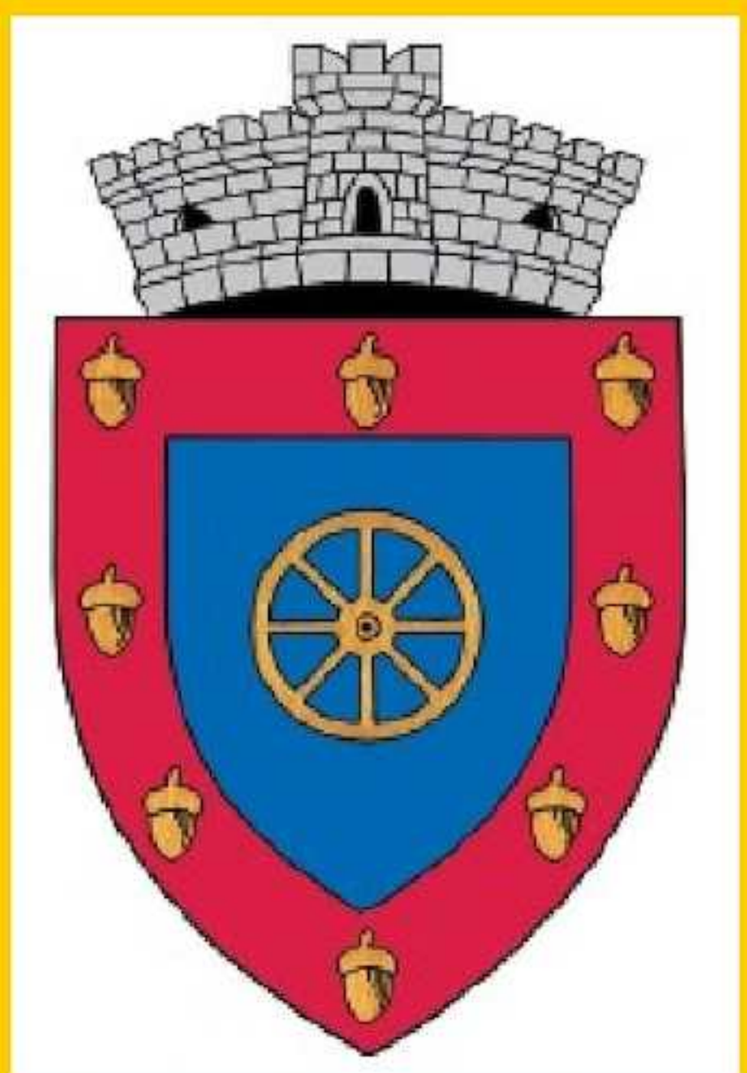

PRIBOIENI

PITEŞTI MMXV

PRIBOIENI

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 8 sate: **Priboieni**; Albotele; Paraschiveni; Pitoi; Sămăila; Valea Mare; Valea Nenii; Valea Popii.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 35 km.
SUPRAFAŢĂ: 23 km^2.
POPULAŢIE: 3.549 locuitori [1.752 M + 1.797 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Priboeni – 1515 [7023] mai 23 (DRH, B, ŢR, vol. II, doc. 137).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Priboieni.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Neagoe Basarab la 23 mai 1515, în care se menționează, printre altele, că „s-a ridicat Cernica de a așezat pe fiica sa, Boba, în Priboieni, peste toată partea lui".

Sit arheologic: Existenţa anterioară a unei comunităţi umane pe teritoriul actual al localităţii Priboieni în perioada dacică şi romană este atestată prin monede geto-dacice tip Filip al II-lea, precum şi printr-o monedă romană emisă de împăratul Gordian al III-lea.

TOPONIMIE:

- **Albotele** – toponim social cu sens plural, semnificând existenţa anterioară a două aşezări (de Sus şi de Jos), contopite ulterior.
- **Paraschiveni** – toponim format pe baza eponimului *Paraschiv* + sufixul colectiv *–eni*, care indică apartenenţa locală.
- **Pitoi** – toponim topografic evocând forma terenului pe care s-a constituit aşezarea; la origine, apelativul *pită* ≈ „pâine" + sufixul *–oi*, deşi nu este exclus un eponim-poreclă *Pitoiu*.
- **Priboieni** – toponim format pe baza unui eponim *Priboi* (la origine, poreclă din apelativul *priboi* ≈ „unealtă cu care se găuresc curelele etc.") + sufixul *–eni*, care indică apartenenţa locală. Denumirea localităţii este asociată, în tradiţia orală, cu numele unui oştean credincios al domnitorului Neagoe Basarab, *Priboi*, care s-a stabilit aici, căsătorindu-se cu o localnică. Generos, voievodul i-a dat, ca dar de nuntă, o moşie pe care mirele a înconjurat-o din zorii zilei până în amurg, mergând călare, la pas. Astfel, a fost delimitată moşia iniţială a satului Priboieni.
- **Sămăila** – toponim format pe baza antroponimicului *Sămăilă*, (derivat din *Samuil*), atestat sub această formă în legendele locale.
- **Valea Mare** – toponim topografic compus pe baza apelativului *vale* + determinativul *Mare*. „Vălimărenii sunt băjenari veniţi din Văcarea-Muscel, numiţi «funieri», întrucât lucrau funii de tei.".
- **Valea Nenii** – toponim topografic format pe baza apelativului *vale* + determinativul *Nenii* (la origine, substantivul *nenea* ≈ „bărbat în vârstă sau mai mare"), indicând pe deţinătorul iniţial al terenului pe care s-a constituit aşezarea.
- **Valea Popii** – toponim topografic format pe baza apelativului *vale* + determinativul *Popii*. „Locuitorii au venit din Cândeşti-Deal şi Măneşti, judeţul Dâmboviţa.".

Referindu-se, în «Monografia comunei Priboieni», la originea aşezării, Constantin Rădulescu-Codin consemna, pe baza aceleiaşi tradiţii orale, că „satul Priboieni e de pe timpul lui Negru Vodă care a avut între oştenii cu care a gonit pe tătari şi un flăcău de fel din

Priboieni-Dâmboviţa. Drept răsplată, a dat fiecărui oştean atâta pământ cât îşi va putea alerga calul într-o zi. Şi a pornit acel oştean din Sămăila, a dat târcoale satului de azi şi a luat bucăţica de moşie, stabilindu-se în partea Priboienilor numită Paraschiveşti, după un copil al său.".

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură populară tradiţională caracteristică zonei Muscel. Tipul dominant de case îl reprezintă construcţiile cu două niveluri, parterul fiind organizat, de regulă, ca depozit, dar şi ca spaţiu de locuit, iar etajul utilizat, în exclusivitate, ca locuinţă.

Se consemnează frecvenţa unor case cu sala în consolă sau pe soclu, sala fiind prevăzută cu patru sau şase goluri, respectiv, cu cinci sau şapte stâlpi din lemn, simpli, de secţiune pătrată racordaţi, prin console din paiantă, la cosoroaba cununii acoperişului. În cazul caselor cu soclu plin, pivniţa este precedată de gârlici, coincizând, ca limite, cu dimensiunile sălii etajului, iar pivniţa propriu-zisă acoperă o suprafaţă echivalentă cu cea a camerelor de locuit de la nivelul superior. Casele vechi prezintă o amplă decoraţie în tencuială distribuită pe parapetul zidit al sălii, pe consolele dintre stâlpi sau pe ancadramentele ferestrelor.

Meşterul Ion Prală, originar din Priboieni, a devenit promotorul adoptării specificului arhitectural popular tradiţional, preluând creator elemente de compoziţie moştenite în edificarea construcţiilor de interes public pe care le-a conceput, ca un veritabil arhitect, în zona Muscelului: Liceul din Topoloveni, şcolile din Suseni şi Greci, căminele culturale din: Budişteni, Glâmbocata, Glâmbocel, Priboieni ş. a.

Portul popular local se circumscrie ariei portului popular muscelean.

În domeniul artei populare, s-au remarcat, în fazele finale ale concursurilor naţionale organizate în perioada anilor 1956–2006, creatoarele populare din localitate care au obţinut premii ori menţiuni pentru confecţionarea costumelor populare şi a ţesăturilor de interior: Floarea Catană, Ioana Predoi, Florica Stancu. Remarcabila artă tradiţională a ţesutului şi cusutului a fost preluată de creatoare de prestigiu din localitate, care sunt angajate la S.C. Tonexim SRL.

În domeniul folclorului literar local, printre cele mai reprezentative creaţii, se înscriu doinele: Fir-ar ceasu'; La fântâna din Făget; Lie ciocârlie; Pe şoseaua de la vale; Plânge frumos; Verde sălcioară.

Din repertoriul folclorului coregrafic zonal, dansurile: Bumbacul, Căzăceasca, Cârjalia, Drumu' dracului, Hoina, Jianul, Sârba oltenească, Şelăreasca, Ţarina prezintă elemente locale de individualizare.

Târg tradiţional organizat cu ocazia unei sărbători religioase: Naşterea Maicii Domnului (8 septembrie).

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚Biserica «Naşterea Maicii Domnului» Priboienii de Jos [1922-1936]~ ctitorită de preoţii M. Roşescu, Gh. Roşescu şi enoriaşii din parohia lor, pe locul bisericii „dărăpănate", construite în 1845 •intervenţii: consolidare [1941] •pictură murală: Paul Molda [1936]. Iconostas sculptat în lemn de Dumitru Iliescu, tatăl cunoscutului sculptor Gheorghe Iliescu-Călineşti.

✚Biserica «Sf. Dumitru» Priboienii de Sus [1942-1943]~ctitorită de preotul Ilie Cercel şi Ion Gorgoi; proiectată de arh. M. Popovici şi ing. I. Stătescu; construită de echipa meşterului Ion Prală •intervenţii: reparaţii generale [1960] •pictură murală: Ion Dogărescu [1943].

✝Monument eroi: **Priboieni** [1877-1878; 1913]; autor: N. Simion – lângă Magazinul Priboieni.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 220 locuitori ai comunei Priboieni, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [1], Campania din 1913 [4], Primul război mondial [162], Al doilea război mondial [53].

Momente de istorie locală

În cursul Primului război mondial, localitatea a devenit un „câmp de luptă", trupe din Divizia 14 Infanterie ocupând poziții de apărare la 16 noiembrie 1916; acestora li s-au adăugat: „Grupul colonel Liscu", „Detașamentul Racoviță și Detașamentul maior Băculescu" care au rezistat eroic atacurilor succesive ale inamicului, acționând pe linia de front de la Priboieni. La 18 noiembrie, din cauza superiorității numerice a dușmanilor care dispuneau de o tehnică militară apreciabilă, trupele române decimate în luptă s-au repliat, la ordin, pe aliniamentul pârâului Cârcinov - Țigănești.

MEMENTO:

MUZEUL SATULUI PRIBOIENI relevă ocupaţiile tradiţionale din Priboieni, precum şi personalitatea ilustrului cercetător al istoriei judeţului istoric Muscel, Constantin Rădulescu-Codin. Interesantul muzeu istorico-etnografic a fost organizat din iniţiativa învăţătorului emerit Ion Mihăilă şi prof. Radu Oprea. Bustul lui C. Rădulescu-Codin a fost realizat din bronz [1929].

IN MEMORIAM

✪ **GOGONCEA ION NESTOR** [1904-1983] – învăţător format la şcoala renumitului folclorist Constantin Rădulescu-Codin. Interesat de legendele locale din Ţara Haţegului, unde profesează ca învăţător la Lingiria, publică studiile: «Lingiria şi lingirienii», «Marghita», «Poveşti din Ţara Haţegului». Colaborează la revistele: „Prietenul nostru"–Câmpulung-Muscel, „Solidaritatea"–Curtea de Argeş, „Satul"–Bucureşti, „Argeşul"–Piteşti. Autorul volumelor: «Gânduri pentru tine» [1929], «Modeste gânduri pentru toţi» [1994], «Gânduri înăbuşite» [2008], «Comuna Teiu – legendă şi adevăr» [2009]. Deţinut politic la Canalul Dunăre-Marea Neagră; poezii din detenţie: „Mortul din lagăr", „Targagiii" ş. a.

✪ **NAE ELEONORA** [1902-2000]. Deşi născută în Priboieni, a devenit, prin activitatea sa remarcabilă în domeniul învăţământului şi culturii, o personalitate a comunei Călineşti. „Ca învăţătoare, şi-a făcut un ideal din catedră". Animatoare excepţională a vieţii culturale, „dedicată trup şi suflet ridicării spirituale a satului".

✪ **PÂRCĂLABU CONSTANTIN** – poet ţăran, autor al culegerii de versuri «Mi-aud inima cum cântă».

✪ **RĂDULESCU-CODIN CONSTANTIN** [1875-1926] – mort în Priboieni. (vezi Beleţi-Negreşti).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 397-398.

Constantin Rădulescu-Codin– *Monografia comunei Priboieni-Muscel, după programul Ministerului de Interne*, Cîmpulung, 1904, 44 p.; Maria-Liana Popescu– *Monografia comunei Priboieni*, Piteşti, 2004; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

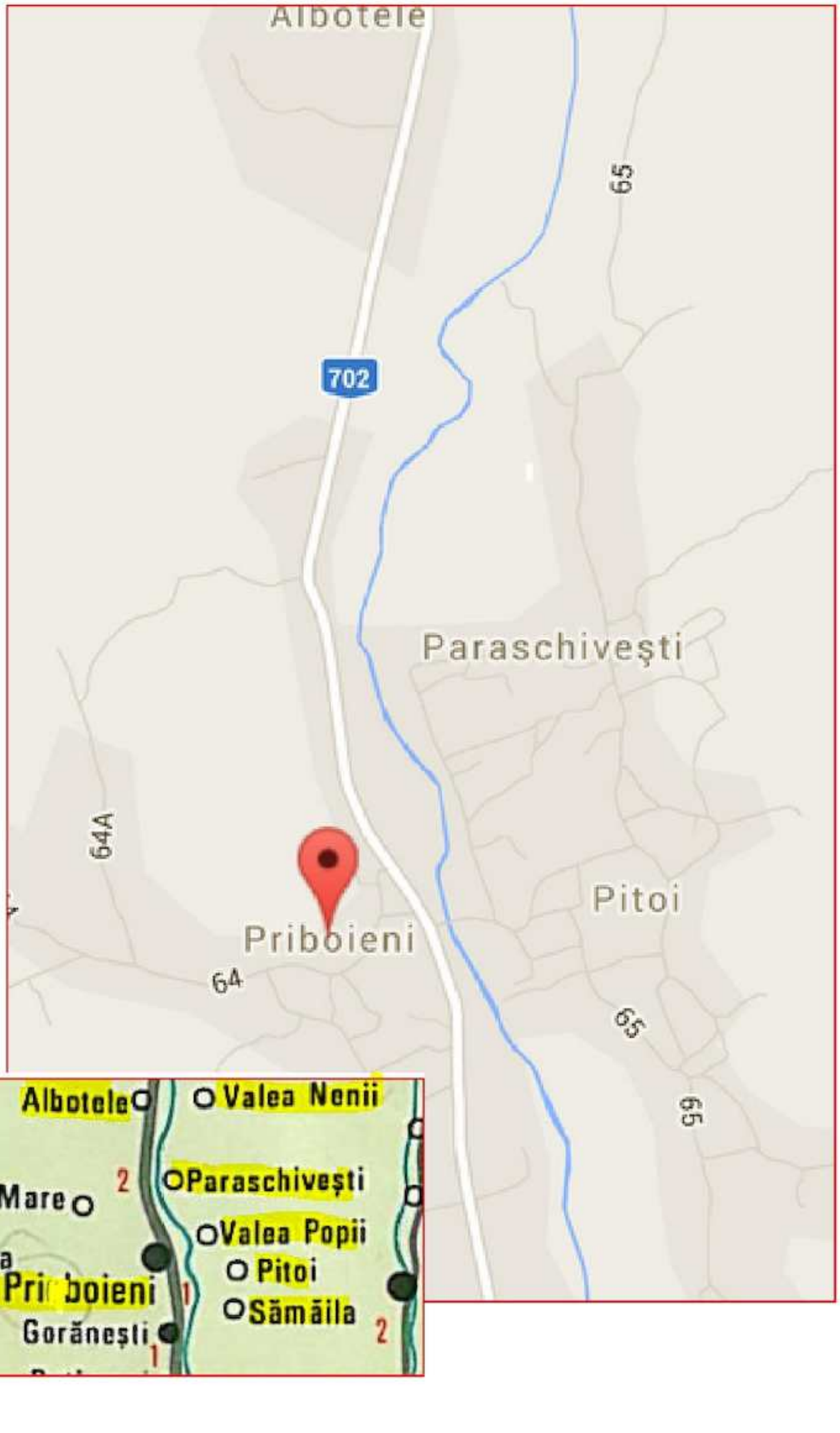
Albotele
65
702
Paraschivești
64A
Pitoi
Priboieni
64
65
69
Albotele
Valea Nenii
2
Paraschivești
Valea Mare
Valea Popii
Pitoi
Priboieni
1
Sămăila
Gorănești
2
1

PRIMĂRIA COMUNEI PRIBOIENI.

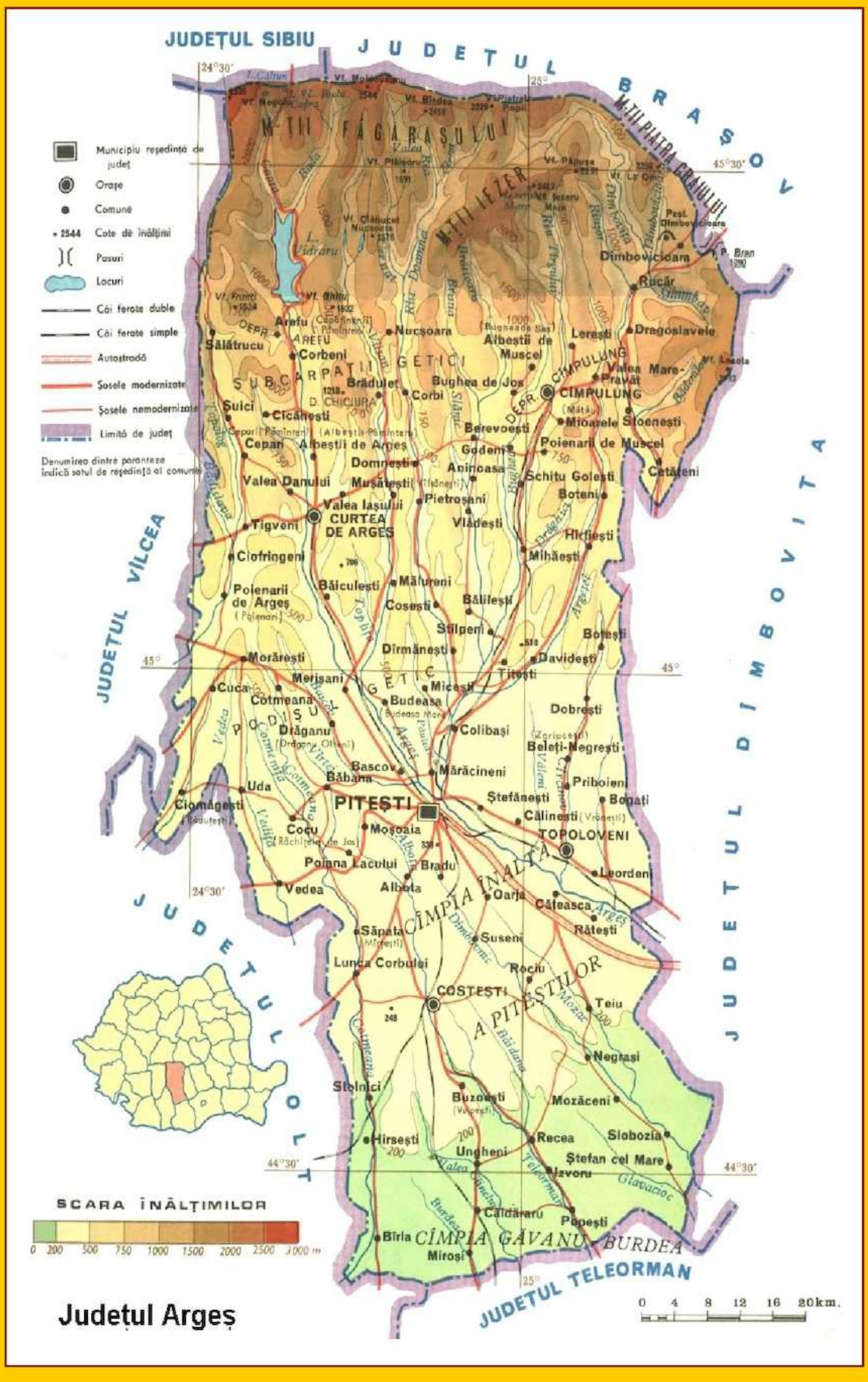

Județul Argeș